

## Zoöcecidia van het eiland Terschelling tweede mededeling

door

W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN

Het eiland Terschelling is, wat gallen betreft, het best onderzochte van onze Waddeneilanden. In de eerste plaats verzamelde D. MAC GILLAVRY (1913 en 1914) enkele gallen op dit eiland. In 1937 bezocht H. ALTA Terschelling en zond mij een kleine collectie gallen ter bewerking. V. WESTHOFF was gedurende lange tijd daar bezig en zond mij ook zijn vondsten toe. In 1938 bezocht ik zelf het eiland en verzamelde gedurende drie dagen vele gallen; een verslag over deze excursie en haar resultaten werd in deze berichten gepubliceerd, 1938, 10 : 65. Ten slotte vertoefde ik in de zomer van 1950 een week in het kamp van de Amsterdamse studentenbiologen-vereniging C.O.N.G.O. Ook door enkele der deelnemers aan dit kamp werd voor mij naar gallen gezocht. De duinen zijn het best doorvorst. In de cultuurgebieden zal nog wel het een en ander te vinden zijn. In Juli 1937 verzamelde S. J. VAN OOSTSTROOM een opvallende mijtgal op *Anthyllus Vulneraria*, die verder nog niet in Nederland gevonden is. Ofschoon ik voortdurend op deze gal gelet heb en ook de studenten dat voor mij deden, is het mij niet gelukt dit cecidium terug te vinden. Waarschijnlijk komt het op een beperkt areaal voor, zoals dat bij mijtgallen zo vaak het geval kan zijn.

Van de dit jaar door mij meegebrachte gallen zijn er twee nieuw voor Nederland. In de onregelmatig opgezwollen en vaak gekromde peulen van *Lotus corniculatus* leven snuitkeverlarven. Deze gal is wel reeds beschreven, zie ROSS en HEDICKE, 1927 : 180, doch de galvormer wordt door hen slechts als „kever” aangeduid. De tweede nieuwe gal vormt opzwellingen van de bladstelen van *Quercus Robur*, die geel gekleurd zijn en bewoond zijn door de rups van *Heliozela stanella* F.R., zie MEESS, 1922 : 558. Jaren geleden vond ik in de duinen bij den Helder een toen nog onbeschreven stengelgal op *Hieracium umbellatum*. De galvormer kon ik niet ontdekken. Op Terschelling kwam deze gal veelvuldig voor en ik vond ook de galvormer. Deze bleek een kleine rups te zijn, de vlinder heet : *Phalonia atricapitana* Steph., zie MEESS, 1922 : 523.

Het enige andere Waddeneiland, dat, zij het slechts gedurende een excursie, goed doorzocht is, is Schiermonnikoog. Op Ameland werd enkele malen door verschillende personen, ook door mij zelf, naar gallen gezocht, het aantal is slechts klein. De heer V. DE VRIES verzamelde voor mij gallen op het eiland Vlieland, ook slechts een klein aantal. Het minst bekend zijn de gallen van het eiland Texel. Daarover is, zover mij bekend, niets gepubliceerd. Ik vertoefde enkele uren aan de zuidpunt van Texel en verzamelde ook enkele gallen, doch deze kunnen ons geen idee geven van de rijkdom aan cecidiën van dit grootste aller Waddeneilanden.

Achter de naam van de galvormer vindt men het nummer, waaronder de gal uitvoeriger in het Gallenboek is beschreven. Achter de korte beschrijving van elke gal is de naam van de vinder opgegeven, mijn eigen naam afgekort tot D.v.L.

## N e m a t o d a

1. *Tylenchus* species (335), langwerpige geelgroene verdikkingen van de hoofdnerven van *Hypochoeris radicata* L. (D. v. L.)
2. *Tylenchus* species (847), langwerpige, sponsachtige opzwellingen van de hoofdnerf van *Taraxacum officinale* L. (ALTA)

## P h y t o p t i d a e

3. *Phyllocoptes anthobius* Nal. (293), sterk vergroende bloemen van *Galium verum* L. (D. v. L.)
4. *Phytoptus aceris* Kltb. var. *typicus* Nal. (25), kleine rode hoorngallen op de bladeren van *Acer Pseudo-platanus* L. (K. HENSEN)
5. *Phytoptus brevirostris* Nal. (471), bloemvergroeningen van *Polygala vulgaris* L. (WESTHOFF)
6. *Phytoptus brevitarsus* Nal. var. *typicus* Nal. (64), onregelmatige, eerst witte, later bruine haarplekken op de bladeren van *Alnus glutinosa* Gaertn. (D. v. L.)
7. *Phytoptus cladophthirus* Nal. (803), bloemvergroening van *Solanum Dulcamara* L. (WESTHOFF, D. v. L.)
8. *Phytoptus enanthus* Nal. (339), bloemvergroening van *Jasione montana* L. (D. v. L.)
9. *Phytoptus euaspis* Nal. (376), bloemvergroening van *Lotus corniculatus* L. (D. v. L.)
10. *Phytoptus galiobius* Can. (284, 291), peervormige gallen, vooral in de bloeiwijzen van *Galium verum* L. (WESTHOFF, D. v. L.)
11. *Phytoptus goniothorax* Nal. var. *typicus* Nal. (176), nauwe randrollingen van de bladeren van *Crataegus* species. (D. v. L.)
12. *Phytoptus hippophaënus* Nal. (326), zakvormige uitstulpingen van de bladeren van *Hippophaë rhamnoides* L. (WESTHOFF, D. v. L.)
13. *Phytoptus laevis* Nal. var. *inangulis* Nal. (62), kleine, geelachtige knobbeltjes langs de hoofdnerf van *Alnus glutinosa* Gaertn. (WESTHOFF, D. v. L.)
14. *Phytoptus laevis* Nal. var. *typicus* Nal. (63), hoorngalletjes op de bovenzijde van de bladeren van *Alnus glutinosa* Gaertn. (D. v. L.)
15. *Phytoptus macrochelus* Nal. var. *pseudoplatani* Nal. (27), onregelmatige witte haarplekken aan de onderkant van de bladeren van *Acer Pseudo-platanus* L. (K. HENSEN, D. v. L.)
16. *Phytoptus megacerus* Can. et Mass. (414), sterk behaarde bloemvergroeningen bij *Mentha aquatica* L. (D. v. L.)
17. *Phytoptus piri* Westw. var. *sorbi* Nal. (813), pokken op de bladeren van *Sorbus aucuparia* L. (K. HENSEN, D. v. L.)
18. *Phytoptus plicator* Nal. var. *trifolii* Nal. (880), bloemvergroening bij *Trifolium dubium* Sibth. Nieuw substraat. (D. v. L.)
19. P h y t o p t i d e (61), onbehaarde blaasvormige uitstulpingen op de bladeren van *Alnus glutinosa* Gaertn. (K. HENSEN, D. v. L.)
20. P h y t o p t i d e (74), witte, harige bollen op de stengels van *Anthyllus Vulneraria* L. (S. J. VAN OOSTSTROOM)
21. P h y t o p t i d e (336), vergroeningen van de bloemen van *Hypochoeris radicata* L. (J. DE WILDE)
22. P h y t o p t i d e (746), rode bladrandgalletjes en speldeknoop grote buidelgalletjes op de bladeren van *Salix repens* L. (D. v. L.)

23. *Phytoptide* (Nieuwe Gallen 47), bloemvergroeningen bij *Senecio Jacobaea* L. (WESTHOFF)

### Thysanoptera

24. *Thripside* (633), min of meer verkommerde bloemen bij *Ranunculus acer* L. (D. v. L.)

### Homoptera

- 25, 26. *Livia juncorum* Latr. (341), bezemachtige, rode gallen aan *Juncus acutiflorus* Ehrh. en *J. articulatus* L. (MAC GILLAVRY, WESTHOFF, Johanna Maria MAASLAND, K. HENSEN, D. v. L.)
- 27, 28, 29. *Philaenus spumarius* L. (753, 805), bladvervormingen bij *Epilobium parviflorum* L. Nieuw substraat, (WESTHOFF); *Sambucus nigra* L. (ALTA, WESTHOFF) en *Solanum Dulcamara* L. (WESTHOFF)
30. *Adelges laricis* Vallot, geelwitte, onbenaalde ananasgallen bij *Picea sitchensis* Carr. Nieuw substraat. (D. v. L.)
31. *Cryptomyzus ribis* L. (652), rode, blaasvormige uitstulpingen op de bladeren van *Ribes silvestris* M. et K. (D. v. L.)
32. *Doralis epilobii* Kltb. (212), vervorming van de bladeren van *Epilobium species*. (ALTA)
33. *Hyadaphis foeniculi* Pass. (369), bloemvergroeningen bij *Lonicera Periclymenum* L. (D.v.L.)
34. *Judenkoa loniceræ* Sieb. (372), vervorming van de bladeren van *Lonicera Tatarica* L. (D.v.L.)
35. *Pemphigus bursarius* L. (485), knobbelvormige gallen op de bladstelen van *Populus nigra* L. (K. HENSEN, D.v.L.)
36. *Pemphigus filaginis* Fonsc. (488), beursvormige verdikking aan de bovenkant van de hoofdnerf bij *Populus nigra* L. (K. HENSEN)
37. *Pemphigus protospiræ* Licht. (486), spiraalvormig gedraaide gallen op de bladstelen van *Populus nigra* L. (K. HENSEN, D.v. L.)
38. *Sacciphantes viridis* Retz. (Nieuwe Gallen 33), groene, met naalden bedekte ananasgallen bij *Picea sitchensis* Carr. (D. v. L.)
39. *Hayhurstia atriplicis* L. (154), bleke bladrandrollingen bij *Chenopodium album* L. (D. v. L.)
40. *Thecabius affinis* Kltb. (489), tezamen vouwing en verkleuring van de bladhelften bij *Populus nigra* L. (K. HENSEN, D. v. L.)
41. *Aphide* (223), bladvervormingen bij *Eryngium maritimum* L. (ALTA)

### Coleoptera

42. *Gymnetron villosulus* Gyll. (918), kogelvormig opgezwollen vruchten van *Veronica Anagallis-aquatica* L. (WESTHOFF, Riek QUACK, D. v. L.)
43. *Mecinus collaris* Germ. (467), spoelvormige verdikkingen van de bloeiaar van *Plantago maritima* L. (MAC GILLAVRY, WESTHOFF, Riek QUACK, D. v. L.)
44. *Curculionide*, plaatselijk gezwollen en gekromde peulen bij *Lotus corniculatus* L. Nieuw voor Nederland. (D. v. L.)

## Lepidoptera

45. *Grapholitha servillana* Dup. (744), spoel- tot cilindervormige opzwell-  
ling van de eenjarige takjes van *Salix repens* L. (D. v. L.)
46. *Heliozela stanella* F. R., geelachtige verdikking van de bladsteel bij  
*Quercus Robur* L. Nieuw voor Nederland. (D. v. L.)
47. *Phalonia atricapitana* Steph. (318), stengel gezwollen, verkort en hol,  
bloemhoofdjes aan de top bijgedrongen bij *Hieracium umbellatum*  
L. (K. HENSEN, B. DE JONG, D. v. L.)

## Diptera

48. *Hoplocheta pupillata* Fall. (325), gezwollen hoofdjes van *Hieracium*  
*umbellatum* L. (D. v. L.)
49. *Lipara lucens* Mg. (435), spoelvormige verdikking van de halm bij  
*Phragmites communis* Trin. (D. v. L.)

## Itonididae

50. *Contarinia barbichei* Kffr. (375), verdikte eindknoppen van *Lotus*  
*corniculatus* L. (D. v. L.)
51. *Contarinia loti* Deg. (377), bloemen opgezwollen en verkleurd bij  
*Lotus corniculatus* L. (MAC GILLAVRY, WESTHOFF, D. v. L.)
52. *Cystiphora sonchi* F. Lw. (810), ronde, lensvormige galletjes op de  
bladeren van *Sonchus arvensis* L. (Johanna Maria MAASLAND, D.  
v. L.)
53. *Dasyneura affinis* Kffr. (934), verdikte omklappingen en rollingen  
van de bladrand bij *Viola canina* L. (ALTA, WESTHOFF, A. R.  
SCHOUTEN, D. v. L.)
54. *Dasyneura alni* F. Lw. (59), samenvouwing van de jonge blaadjes  
van *Alnus glutinosa* Gaertn. (ALTA, D. v. L.)
55. *Dasyneura crataegi* Wtz. (174), bladrozetten aan het eind van de  
takken bij *Crataegus* species. (D. v. L.)
56. *Dasyneura plicatrix* H. Lw. (671 a), gekroesde en langs de nerven  
naar boven toe gevouwen bladeren bij *Rubus fruticosus* L. (ALTA,  
WESTHOFF)
57. *Dasyneura trifolii* F. Lw. (878), samenklapping van de blaadjes bij  
*Trifolium repens* L. (D. v. L.)
58. *Dasyneura urticae* Perris (898), knobbelvormige opzwellingen aan de  
bladeren en in de bloeiwijzen van *Urtica dioica* L. (K. HENSEN,  
D. v. L.)
59. *Dyodiplosis arenariae* Ruebs. (136), in groepjes bijeenzittende lens-  
vormige verdikkingen aan de onderaardse stengels van *Carex arenaria*  
L. (D. v. L.)
60. *Geocrypta gallii* H. Lw. (283), vlezige opzwellingen van de stengels  
bij *Galium uliginosum* L. (MAC GILLAVRY)
61. *Gephyraulax raphanistri* Kffr. (636), opgezwollen bloemknoppen bij  
*Raphanus Raphanistrum* L. (D. v. L.)
62. *Jaapiella veronicae* Vallot (917), vergroting en roodkleuring van de  
bloemknoppen bij *Veronica officinalis* L. (K. HENSEN, D. v. L.)
63. *Plemeliella betulicula* Ruebs. (106), vouwing van de jonge blaadjes  
van *Betula alba* L. (D. v. L.)

64. *Rhabdophaga exsicans* Ruebs. (743), lichte zwelling en roodkleuring van het eind van de takjes bij *Salix repens* L. (D. v. L.)
65. *Rhabdophaga heterobia* H. Lw. (736), losse bladrozetten met sterk behaarde bladbases bij *Salix repens* L. (WESTHOFF, D. v. L.)
66. *Rhabdophaga iteobia* Kffr. (737), langwerpige bladrozetten met uitstaande bladpunten bij *Salix repens* L. (D. v. L.)
67. *Rhabdophaga jaapii* Ruebs. (738), op grote knoppen lijkende, sterk behaarde bladrozetten bij *Salix repens* L. (D. v. L.)
68. *Rhabdophaga rosaria* L. (735), wilgenroosjes bij *Salix repens* L. (MAC GILLAVRY, D. v. L.)
69. *Rhabdophaga terminalis* H. Lw. (687), spoelvormige bladrozetten bij *Salix alba* L. (D. v. L.)
70. *Wachtliella persicariae* L. (472), verdikte randrollingen bij *Polygonum amphibium* L. (WESTHOFF, K. HENSEN)
71. *Wachtliella rosarum* Hardy (666), samenvouwing en verdikking van de blaadjes bij *Rosa spinosissima* L. (ALTA)
72. I t o n i d e (739), vergrote knoppen bij *Salix repens* L. (D. v. L.)
73. I t o n i d e (740), knoppen dicht opeengedrongen aan het eind van een verdikte tak bij *Salix repens* L. (D. v. L.)
74. I t o n i d e (742), zwakke verdikking van de takjes met enkele rode larven bij *Salix repens* L. (D. v. L.)
75. I t o n i d e (468), vruchtjes vergroot en verdikt bij *Plantago maritimum* L. (WESTHOFF)

#### T e n t h r e d i n i d a e

76. *Euura atra* Jur. (741), eenzijdige, vaak gekromde verdikking van de takjes van *Salix repens* L. (D. v. L.)
77. *Pontania capreae* L. (692), boonvormige gallen op de bladeren van *Salix alba* L. (D. v. L.)
78. *Pontania leucosticta* Htg. (724), wijde omklappingen van de rand van de bladeren bij *Salix cinerea* L. (D. v. L.)
79. *Pontania pedunculi* Htg. (748), behaarde, rode, bolvormige bladgallen bij *Salix repens* L. (MAC GILLAVRY, WESTHOFF, D. v. L.)
80. *Pontania viminalis* L. (747), onbehaarde rode, bolvormige bladgallen bij *Salix repens* L. (D. v. L.)

#### C y n i p i d a e

81. *Andricus collaris* Htg. forma *curvator* Htg., ♀ ♂. (595), bolvormige of ovale gallen met binnengal aan de bladeren van *Quercus Robur* L. (K. HENSEN, D. v. L.)
82. *Aulacidea hieracii* L. (319), bolvormige of spoelvormige zwellingen van de stengel bij *Hieracium umbellatum* L. (WESTHOFF, K. HENSEN, D. v. L.)
83. *Aylax hypochoeridis* Kffr. (332), spoelvormige opzwellingen van de bleciaren van *Hypochoeris radicata* L. (Johanna Maria MAASLAND, D. v. L.)
84. *Diplolepis divisa* Htg., ♀ ♀. (623), rode, ronde gallen aan de onderkant van de bladeren bij *Quercus Robur* L. (K. HENSEN)
85. *Rhodites eglanteriae* Htg. (664), rode, ronde gallen, meestal op de

bovenkant van de blaadjes bij *Rosa spinosissima* L. (D. v. L.)

86. *Rhodites spinosissimae* Gir. (665), onregelmatig ronde gallen aan de bladeren bij *Rosa spinosissima* L. (ALTA, WESTHOFF, D. v. L.)

#### Isthmosomiidae

87. *Isthmosoma hordei* Hed. (49), harde, knobbelige gallen op de halmen van *Agropyrum junceum* P. B. (WESTHOFF)
88. *Isthmosoma hyalipenne* Wlk. forma *maritima* Hed. (46), spoelvormige halmgal bij *Agropyrum junceum* P. B. (MAC GILLAVRY, WESTHOFF, D. v. L.)
89. *Isthmosoma* species (251), dunne, spoelvormige verdikking van de halm by *Festuca rubra* L. (D. v. L.)
90. *Isthmosoma* species. Dikkere, gekromde halmgal bij *Festuca rubra* L. (D. v. L.). Deze gal werd abusievelijk in mijn artikel over nieuwe gallen van Nederland genoemd als te zijn veroorzaakt door *Isthmosoma ruskai* Hed. De galvormer is nog niet bekend.

#### Literatuur

- DOCTERS VAN LEEUWEN, W. M., 1936, Gallen van Ameland, Ned. Kruid. Archief 46 : 353.
- , 1937, Zoöcecidia van het eiland Vlieland, Ent. Ber. 9 : 357.
- , 1938, Zoöcecidia van het eiland Terschelling, Ent. Ber. 10 : 65.
- , 1946, Gallenboek (met HAN ALTA), Amsterdam.
- , 1947, Zoöcecidia van het eiland Ameland, Ent. Ber. 12 : 181.
- , 1948, Zoöcecidia van het eiland Schiermonnikoog, Ent. Ber. 12 : 217.
- , 1949, Nieuwe Gallen van Nederland, Ent. Ber. 12 : 333.
- HEDICKE, H., 1924, Die Isthmosomino-cecidien, von Isthmosominen verursachte Pflanzengallen und ihre Erzeuger. In: Zoocecidien Deutschlands, Stuttgart, Lief. IV, 2.
- MAC GILLAVRY, D., 1913, Gallen van Terschelling, in verslag wintervergadering der Ned. Ent. Ver. Tijdschr. v. Ent. 56 : X. (Zie ook 57 : 104, 1914.)
- MEESS, A., 1922, Die cecidogenen und cecidocolen Lepidopteren. In: Zoocecidien Deutschlands, Stuttgart, Lief. III.
- ROSS, H., und HEDICKE, H., 1927, Pflanzengallen Mittel- und Nordeuropas. Zweite Auflage. Jena.

Leersum, Juli 1950.

**Dagvlinders in Leersum.** 21 Aug., de eerste echt warme dag van deze zomer, zaten op de *Buddleia*'s in mijn tuin weer vele dagvlinders. Echter andere dan waarover ik kort geleden wat vertelde. *Rhamni*, *io*, *atalanta* en *brassicae* in enkele exemplaren, *machaon* en *levana-prorsa* zag ik niet meer. Wel vele gave *urticae*'s, zeker pas uit de pop gekomen, en *Issoria lathonia*, ook prachtig gaaf. Voor het eerst zag ik enkele *cardui*'s op de bloemen. 23 Augustus kwamen de eerste geheel gave exx. van *Polygonia c-album* L. Dit jaar komen dus vele dagvlinders op bezoek, tenminste in mijn tuin.

W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN, Leersum.

**Lucanus cervus** L. Nu deze kever weer in het middelpunt der belangstelling staat, is het wel van belang te vermelden, dat de heer N. LOGGEN talrijke ♂♂ en ♀♀ van de grote vorm in Juli 1950 te Elspeet waarnam.

Lpk.